Pocztową należytość uiszczono ryczałtem.
Почтову оплату заплачено гуртом.

РІК II. ЛЬВІВ, 15. ЖОВТНЯ 1928. Ч. 19.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАНТ

Орґан Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові.
ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, І. пов. Чекове конто П. К. О. 153.315. Телефон 37-14.

Річна передплата на рік 1928: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол. чвертьрічно; 2 зол. в Америці і Канаді — 1 дол.; в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Аргентині — 3·50 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. Один прим. 35 с.

Українські еміґранти! Не кидайте рідної землі!

Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами!
Передплачуйте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Еміґрант“!

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95, І. поверх.

Бюро Інформацій та Помочі Еміґрантам

Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові міститься

у ЛЬВОВІ вул. Городецька ч. 95, І. пов.

Урядові години 8—1; 3—5.

Бюро Інформацій та Помочі Еміґрантам

Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами міститься

в ТЕРНОПОЛІ вул. Міцкевича ч. 3, партер.

Урядові години 8—3.

Еміґраційний курс.

Справа опіки на еміґрантами, як загалом ціла еміґраційна політика, вимагає від тих, що цими справами занимаються певної підготовки, основного розуміння тих справ і однозгідного трактування. Ці справи набирають тим більшої ваги, коли над ними контролю переймає держава чи сама суспільність. Потрібні тоді цілі кадри освідомлених робітників, котрі зуміли би як слід кермувати еміґраційною акцією, а одночасно здавали собі справу з цього, як важну громадянську працю доводиться їм виконувати і яку відповідальність вони на себе приняли.

Виходячи з тих заложень, уладив Еміґраційний Уряд окремий курс для державних службовиків як і суспільних діячів, яким доводиться мати до діла з еміґрацією. Такий курс відбувся в поморському місті Вейгерові, в забудованнях Еміґраційного Етапу. Курс тревав повних десять днів, а саме від 17—27. вересня ц. р. Взяли в ньому участь державні службовики в числі 43 осіб і представники товариств опіки над еміґрантами в числі 29 осіб. З товариств взяли участь: Українське Товариство Опіки на Еміґрантами, Польське Еміґраційне Товариство, Товариство: Опіка над земляками на чужині, Жидівське Еміґраційне Товариство „Jeas“ Міжнароднє Бюро Помочі Еміґрантам і Еміґраційний Виділ при Центральному Комітеті Професійних Союзів.

Всіх викладів виголошено по 5—6 годин денно, на тему опіки над еміґрантами, еміґраційного законодавства в Польщі і за кордоном, еміґрації до Франції та до заморських країн, жидівської еміґрації, еміґраційних договорів, міжнародніх еміґраційних конґресів, діяльности Державних Урядів Посередництва Праці, еміґраційних етапів та інші.

Курс відкрив директор Еміґраційного Уряду п. Ґавронський. Викладали: д-р Дуркач, п-ні Біскупська, шеф департаменту ем. при Мін. Зак. Спр. Мазуркевич, д-р Альтер, п. Ґілічинський, правний радник Івановський, п. Ґадомський, Щеблєвський, Рошковський, Лянґрод і інші.

Всі виклади стояли на висоті університетських лекцій і слухачі мали змогу вперше познайомитися з багатьома справами, які їм досі були невідомі, а котрі є доконче потрібні для кожного, що працює на полі еміґрації. Викладом, що торкався спеціяльно української еміґрації, був виклад п. Мазуркевича про Канаду. Прелеґент, на основі зібраних

матеріялів і кількалітних студій, дуже основно представив слухачам шляхи українського переселення до Канади та ті досягнення, які зробила українська еміґрація в тій країні під культурним та економічним оглядом.

Крім викладів відбувалися ще дискусії над всіми питаннями, порушеними у викладах. Надто відбули курсанти кілька поїздок, як до Ґданська, де оглянули пристань та улаштування корабля „Естонія", опісля до Ґдині, де бачили гарячкову працю над будовою пристані та корабель „Зеляндія". В часі оглядин кораблів кожний з учасників наочно переконався, в яких умовинах живуть еміґранти, які недостатки терплять і на чім повинна опиратися охорона еміґранта в часі подорожі. Так само зазнайомлено учасників курсу з життям на етапах, з дисенфекційно-санітарними уладженнями та з тими формальностями, з якими звязаний побут на етапі.

Не улягає найменшому сумнівові, що користи з такого курсу великі. Це, по правді, була перша спроба уняти акцію опіки над еміґрантами в певні громадянсько-зорґанізовані рямці шляхом обзнайомлення тих, що працюють на еміґраційній ниві з усіма питаннями, звязаними з еміґрацією. Зрозуміли це самі учасники чого доказом цілі години дискусій. Еміґраційний курс був вповні удатний і за це належиться признання Еміґраційному Урядові.

Справа реемігації.

Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами, доцінюючи важність опіки над реемігрантами, які вертають з чужини по кількох, а часом кільканайцяти роках до краю, з кріваво заробленим грошем, отворило при Централі у Львові, реемігра-ційний відділ. Ціллю цього відділу має бути: 1) охорона реемігранта, перед визиском зі сторони всіх, з якими такий реемігрант по повороті до краю стрічається, а якого кожний хоче лише визискати; 2) підшукання для реемігранта, який через ряд літ працював в якімсь званню, таких самих варстатів праці в краю.

Рік 1919 і 1920, 1921 і 1922 приніс нам десятки тисяч реемігрантів, які вернули до краю, без найменшої опіки в дорозі і без ніяких інформацій про край. Вони були визискувані місцевими спекулянтами, а набуваючи землю, платили за неї горендальні суми, котрі досягали часом і до 1000 долярів за морґ. Це спричинило, що майже половина гроша, заощадженого на еміґрації, перейшла з рук еміґрантів в руки спекулянтів і посередників, котрі на реемігрантах збогатилися. Реемігранти закупили половину менше землі, як могли купити і це спричинило, що в короткім часі лишалися вони без гроша, потрібного на загосподарування купленого господарства. Майже 100 проц. еміґрантів, з малими дуже виїмками, купувало землю в місцевостях свого уродження там де вони були виросли, мимо цього, що на еміґрації літами працювали в інших професіях, як рільництві і забули провадити господарку. Це знеохотило так реемігрантів, що вони чим скорше, о скільки мали купця, продавали набуті господарства і виїзджали знову в чужі краї, лишаючи раз на все свій край. В той спосіб ціла наша реемігація в повоєнних літах змарнувалася,

Господарське положення Латинської Америки.

Народи перелюднених країв Европи, а між ними також українці, в пошукуванню нових ринків праці і кольонізаційних теренів звертають свою увагу на великі і багаті краї середущої і полудневої Америки. Перед війною кількадесять тисяч українців виїхало до Бразилії і сусідної з нею арґентинської провінції Місіонес, та були спроби спрямувати українську еміґрацію до Мексика. В перших повоєнних роках кілька тисяч українських еміґрантів виїхало на Кубу. В останніх кількох роках почалася масова українська еміґрація до Арґентини а послідними часами зачинається говорити про еміґрацію до Уруґваю, Параґваю і Перу.

Супроти цего зрозумілим є заінтересування господарським і політичним положенням країв Латинської Америки і прослідження тамошних відносин.

Американські краї на південь від Зединених Держав Північної Америки з давен давна завоювали від індіян еспанці і портуґальці. Зразу ці займища були кольоніями Еспанії і Портуґалії, а в найновіщих часах через революції і війни освободилися ці кольонії від европейських матерних держав і на південь від Зединених Держав Північної Америки повстав цілий ряд менших або більших полудново-американських Латинських республик.

Після відкриття Америки приманою для еспанських і портуґальських завойовників було, золото, срібло і дороге каміння, а скарби ці готові відбирали від індіян, або пошукували їх самі завойовники. Здовж східного і західного морського побережа повставали малі міста і оселі, основані еспанськими і портуґальськими кольоністами, а поодинокі простори були адміністровані цивільно і військово через ґубернаторів і ґенералів зі старого краю. Боротьба з індіянами, здобуття золота, срібла і дорогих камінів, полювання і риболовля, мала рільна продукція переважно на власну потребу, були головним заняттям і багацтвом перших білих кольоністів. Старими індіянськими шляхами і ріками посувалися білі кольоністи чим раз далі в глибину краю, де повставали нові оселі. В безнастанних боротьбах згинуло багато індіянських племен, інші відкинено в глибину краю. Через подружжа білих з червоношкірими побіч білих і червоношкірих мешканців твориться мішана раса креолів і метисів. Надто в другій половині вісімнацятого і першій половині девятнацятого століття до цего населення додається чорна муринська

замісць принести, користь так для себе, як і для свого народу.

Ті причини руководили товариством при заложенню реемігpаційного відділу у Львові. Товариство Опіки відноситься отсим до заграничних суспільних і економічних організацій з проханням занятися цею справою, зорґанізувати реемiґрантів, які вертають до старого краю, і поручати їм наше товариство. Товариство зі своєї сторони буде подавати місцевости і ріжні варстати праці, які підходили би реемiґрантам, чи то рільні господарства, чи промислові підприємства і просить повідомити реемiґрантів, про істнования такого відділу у Львові, при Централі Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами, усі закордонні часописи.

Українська кольонізація у Франції.

У повоєнній Франції сильно кидається в очі кріза в сільському господарстві. Причиною цього перш за все це, що війна знищила великий відсоток хліборобського населення. Далі наслідком розвитку промислу по містах, відбувається постійна міґрація з сіл до міст, через що по селах недостача робочих рук і багато землі лежить пусткою. По офіційним статистичним даним находиться у Франції під нинішню пору міліон гектарів землі, що не є управлювана.

Щоби запобігти недостачі робочих рук в сільському господарстві, французький уряд був приневолений оглянутися за чужинецькими робітниками і почав їх осаджувати на фармах. Вибрані під кольонізацію землі находяться в районах Тулюзи та Бордо, в південно-західній Франції. Клімат цих районів подібний до клімату в південній Україні. Зима там лагідна і морози бувають там лише на верхівях, що сусідують з Піренейськими горами.

Управа ріллі та сама, що й у нас. На долах всюди удається виноград, в ґірських околицях сильно розвинене скотарство.

На тих то землях рішив б. уряд Петлюри примістити безробітних еміґрантів з Великої України і в тій цили утворив при своїй місії в Парижі окремий кольонізаційний відділ, який цілу акцію веде в порозумінні з французьким міністерством хліборобства, Союзом Народів та Міжнароднім Бюром Праці. Від Союзу Народів кожний еміґрант одержує позичку 2.000 франків на перший місяць господарки, а також покриття коштів подорожі до Франції. Цю позичку має еміґрант звернути протягом 3 років.

Еміґранти-кольоністи не набувають землі на власність, лише її арендують. Власник землі принимає кольоніста як спільника, дає землю, забудовання, скот, насіння, дрібний ремонт, а деколи й харчі, за що пізніше спільник дає власникові половину доходів. Контракт підписують на 1—3 роки, котрий можуть пізніше продовжити. Звичайно власник віддає свою фарму гурткам, зложеним з 3—5 осіб, полишаючи собі контролю господарства та оплачення податків. Цей спосіб аренди називається „метеяж“.

Інший спосіб аренди „фермаж“ полягає на тім, що кольоніст набуває аренду за гроші, але

раса. Повстає нове населення з муринів, яких масово ловлять в Африці і продають до Південної Америки як невільників до робіт на плянтаціях бавовни, кави та цукрової трощі. З цих чорних невільників осталося до нинішного дня в самих полудневих стейтах Зєдинених Держав Північної Америки около 13 міліонів душ населення. Ці стейти належали перед 1848 р. до Мексика. Самоволя і надужиття еспанських і портуґальських адміністраторів та великі данини й податки на річ матерніх країв були одною з причин, що латинські кольонії в Полудневій Америці бунтувалися проти старих країв і через війни і революції освободжувалися від них. Це прийшло тим лекше, що звязки з европейськими матірними краями давно пірвалися і забулися, а до цего від половини девятнацятого століття радикально змінилося господарське життя в цілій Латинській Америці.

Розвій світового капіталізму не зупинився на Латинській Америці, але втягнув її з причини її кольосальних природних багатств в обсяг своєї експльоатації. Золото, срібло, дороге каміння хоч ще в теперішню добу є цінними предметами, але в порівнанню з іншими природними багатствами краю мають вони тільки підрядне значіння. До цих багатств належать: збіжжа — пшениця, кукуруза, лен; худоба — мясо, скіри, товщ, вовна, овочі — кава, бавовна, цукрова троща, ґума; мінерали — нафта, мідь, залізо, цинк, салітра. До цего прилучаються транспортові середники: кораблі і уладження пристаней, канали, залізниці, трамваї, автомобілі, літаки. Надто, як консумпційний ринок представляє Латинська Америка велике значіння для збуту промислової продукції всілякого роду. Як багатий край є Латинська Америка приманчивим ринком для інвестицій і позичок фінансового капіталу.

Коли узглядниться ці кольосальні природні багатства Латинської Америки так важні для новочасної капіталістичної господарки, а при цьому зважиться, що первісний спосіб господарки давніших еспанських і портуґальських кольоністів а відтак освободжених американ. республик не був в можности сам зі себе витворити нових капіталістичних форм продукції, то стане ясним, що історичну функцію капіталістичного розвитку Латинської Америки мусів сповнити заграничний капітал: американський і европейський.

Втягнення Латинської Америки в круг новочасної господарки через північно-американський і анґлійський капітал мусіло довести там до політичних і суспільних змін. Передовсім раз на завсі-

одночасно сам купує живий та мертвий інвентар. З огляду на це, що на таку аренду треба мати яких 40--80 тисяч франків, таких кольоністів мало.

Врешті наймаються еміґранти на фарму робітником, законтрактованим на цілий рік. Робітник дістає окрему хату, кусник поля, має право держати безрогу та одержує 250—500 франків місячної платні.

Багато українських кольоністів вже осіло на фармах в Південній Франції. В осени число їх зросте, бо сподіються приїзду еміґрантів з Чехословаччини, Румунії, Польщі, як і тих, що працюють по французьких копальнях.

Нотуючи цю спробу української кольонізації у Франції, мусимо зазначити її обмежений характер. Ціллю цілої акції є поселити безробітних еміґрантів, б. жовнірів армії У. Н. Р., котрі розкинені по вище згаданих республиках. О скільки ми поінформовані, землі, на яких осідають кольоністи, не надзвичайні. Терен місцями багнистий і неродючий, а тим самим в теперішному виді не пригожий під сільську господарку.

БРАЗИЛІЯ.

ДО ВІДОМА НАШИМ ЕМІҐРАНТАМ.

Від п, Е. Кобилянського, українського адвоката в Куритибі в Бразилії, одержала редакція нашого часопису лист з деякими інформаціями про життя українських переселенців.

В листі цьому остерігає п. Кобилянський українських еміґрантів передовсім перед ріжними аґентами, які крутяться по цілій Бразилії, використовують легковірність наших еміґрантів а потім висилають їх на землі, де ні жити ні працювати не можна.

В Куритибі, столиці бразилийської провінції Парани істнує найстарше українське товариство, якого адреса є: „Socieda de Ukraina Taras Chewtchenko Curityba, Rua Augusto Stelfeld № 91“.

Кожний український еміґрант, що переїзджає через Куритибу, повинен обовязково відвідати це товариство, де зустріне своїх земляків а ті дадуть йому точні інформації де найкраще осісти і де найлекше найти заробіток.

КАНАДА.

ПО ЖНИВАХ.

Канадійські жнива вже закінчені. Хоч підчас жниварського сезону погода була змінчива, хоч в ріжних місцях західних хліборобських провінцій сильні випади граду заподіяли великі шкоди, хоч тут і там були дощі, вкінці хоч сильні приморозки, головно в Саскачевані, зявились ще не в свій час, то однак західна Канада має цього року більший збір збіжжа чим колинебудь досі. Щодо видатности з акра, то з нинішним роком може рівнатися тільки 1915 рік, але що засівна площа є більша чим перед 13 роками, то й загальний збір буде значно більший і перейде всі попередні роки. Проте не дивно, що не тільки фармері але й все населення Канади глядить оптимістично в будуччину.

За виїмком України і Польщі, де урожай є ни-

ди і то цілковито Латинська Америка пірвала політичні звязки з Еспанією і Портуґалією, з якими тепер лучить їх тільки мова і спільна культура. В свобідних республиках Латинської Америки, за виїмком Чіле, панує аґрарний капіталізм. Простори землі сконцентровані є в нечисельних руках приватних осіб і спілок. Політична власть належить у всіх республиках Латинської Америки до великого аґрарного капіталу за виїмком Мексика, де влада належить до дрібноміщанства і Арґентини, де при нових виборах власть дісталася в руки партії народжуючогося краєвого пром. капіталу і дрібноміщанства. Уряди республик Латинської Америки є зависимі від Зєдинених Держав Північної Америки або Анґлії. Бразилійський уряд є зависимий від Анґлії, а всі інші уряди республик є більше або менше під впливом Зєдинених Держав Америки. Республика Панама, Куба, Сан Домінґо, Гайті і Порто-Ріко тільки номінально є независимі, а в дійсности є вони американськими посілостями. Других пять середньо-американських республик Ґватемаля, Гондурас, Сан Сальватор, Нікараґуа і Коста-Ріка знаходяться господарсько і військово в руках Зєдинених Держав Америки. В республиках Венецуелі, Колюмбії, Еквадорі, Перу, Болівії і Чіле американський капітал пануючо контролює ціле господарське життя. В Еквадорі продукція сирівців є по більшій части в руках капіталу Зєдинених Держав Америки, в Перу контролюють Зєдинені Держави Америки 70 проц. нафтової продукції. В Болівії і Чіле є ціла продукція салітри, міди, олова, заліза і нафти в руках американського капіталу. В Венецуелі і Колюмбії конкурує Америка і Анґлія о посідання і опанування нафтових джерел цих країв. В Арґентині, Бразилії, Уруґваю і Параґваю пануючим є анґлійський капітал. В Арґентині 90 проц. залізниць находиться в анґлійських руках. Там де пануючим є анґлійський капітал, там намагається американський капітал здобути контролю над продукцією мяса, муки, кави, мінералів і розуміється нафти.

Специяльно характеристичним є положення республики Мексико. Підчас війни 1848 р. втратила ця республика в користь Зєдиненх Держав Америки більше як половину свого краю. Менша половина Мексика осталася досі независимою республикою, одначе політично і господарсько є Мексико звязане зі Зєдиненими Державами Америки. Три четвертини мексиканського транспорту спрямовані є до Зєдинених Держав Америки, а 70 проц. нафтових теренів належить до американського капіталу. Взагалі в Мексико уміщено в ріжних під-

ще середнього, весь світ може похвалитися богатою цьогорічною продукцією збіжжа. Та коли багатий світовий урожай є потішаючим обявом для консументів, значить споживачів, то фармерів як продуцентів тішить він менше. Він викличе знижку цін. Порівнаймо теперішні ціни з минулорічними в той сам час, то найдемо що пшениця нині є о 20 до 30 центів дешевша. Але що збір в Канаді є більший, як торік, можна надіятися, що весь дохід в грошах буде такий сам або й більший як в 1927 р. Сказати наперед, які ціни будуть пізніше, є нині трудно можна однак надіятися, що на канадійську пшеницю будуть вони вищі, як можна вносити з нині обовязуючих цін. Але одночасно є також певним, що пересічна ціна пшениці буде нищою як в послідному році. На то вже є приготований Пшеничний Пул, коли він усталив початкову виплату по 85 ц. замісць $1.00, як це мало місце в трох послідних роках.

Біжучий 1928-29 рік буде критичніший також для Пулу. Належить памятати, що в цьому році західна Канада випродукувала 500 до 550 міліонів бушлів пшениці і що скількість прийдеться продати на заграничних ринках, де подажа буде і без того немала. А що сталося би, колиб не було пулу, про то знаємо з досвіду. У вересні, жовтні і листопаді ціни на пшеницю булиб ще нищі як є нині. Та однак з минулорічними ціни не зрівнаються і цю обставину схотять використати противники Пулу, котрі будуть старатися переконувати неосвідомлених ще членів, що краще для них будо би взагалі до Пулу не належати.

Продажа нового збору буде мати для Заходу і цілої Канади велике значіння: много нових міліонів, видобутих з землі, збогатить продуцентів, а тимсамим весь край. Дотепер мала Канада всього кілька зборів, котрі продала по добрих цінах. Захід, котрий вже тепер переміг депресію і наслідки военного часу, зробить в найблищому році дальші нові поступи.

Українці в західних провінціях, котрі в подавляючій більшости є фармерами, також є одними з тих, що в значній мірі причиняються до господарського розвитку Заходу.

МОРОЗИ В КАНАДІ.

З кінцем місяця серпня на просторі провінції Саскачеван далися відчути по ночах сильні морози. Мороз понищив листя на мякших деревах і пошкодив чимало льнові. Так само потерпіло збіжжа, котре ще було недоспіле, як і ярина. Морози доходили до — 6° Ц. Тревали вони кілька ночей підряд.

НАПАД НА УКРАЇНСЬКИЙ БАЗАР.

На книгарню „Українського Базару" в Вінніпеґу, напали в білий день молоді бандити і обрабували на 130 долярів. Вони прийшли ніби за закупом і тоді один витягнув револьвер, приложив до грудей власника, а другий почав обшукувати його кишені. Бандити забрали всю готівку, годинник та інші цінні речі. Поліція, мимо розшуків, не зловила ні одного бандита.

ПЛЯНИ АНҐЛІЙСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ.

В половині вересня ц. р. відбулася в Ванкувері, в місті над Тихим Океаном в Канаді, міжпарля-

---

приємствах $1^1/_4$ міліярда долярів. Без американського капіталу було би Мексико економічно зруйноване. Політичний вплив Америки на Мексико збільшився ще значно від коли побудовано панамський канал, відгороджений від Зєдинених Держав Америки теріторією мексиканської республики. Не дивним є отже, що на політичний і господарський хід має тепер переважаючий вплив американський посол Двайт Морров, приятель президента Куліджа і спільник найбільшого американського банкира Морґана.

Взагалі у всіх республиках Латинської Америки находиться 46 проц. цілого американського капіталу, уміщеного поза границями Зєдинених Держав Америки. Також дуже великі анґлійські капітали інвестовані є в Латинській Америці. Ця обставина має рішаючий вплив на ціле політичне і господарське життя Південної Америки. Заграничний капітал знаходить в Латинській Америці пребагаті джерела сирівців для власної продукції, великий ринок для збуту своєї промислової продукції і дуже придатний терен для приміщення там свого промислового і фінансового капіталу. А що всі республики Латинської Америки не мають ані новочасного війська, ані военної ні торговельної фльоти, то похід заграничного капіталу на латинсько-американські ринки не має ніякого стриму, хіба цей, який створює конкуренція заграничних капіталів.

Одночасно з походом чужого капіталу щезли в Латинській Америці рештки невільництва, а натомість почалася туди нова іміґрація з европейських країв: Італії, Еспанії, Німеччини, Польщі, України а в останньому часі з Японії.

Місцеве населення, поза великими земельними власниками, які співділають господарчо і політично з чужим капіталом є невдоволене з панування чужого капіталу і наїзду чужих іміґрантів.

Це невдоволення прибирає часто форму бунтів і революцій, які одначе досі ані в одній республиці Латинської Америки не мали успіху. Як свідоме стремління визволення з пів-кольоніяльного положення розвивається серед патріотів Латинської Америки антиімперіялістична ліґа, яка на разі є слаба, а виступ її в останньому році в Нікараґуї був згноблений військами Зєдинених Держав Америки.

На загал економічне положення Латинської Америки далеко ще не закінчене і має всі дані далі розвиватися, при чому все там є хитке і скриває в собі можливости ріжного роду несподіванок.

І. Івашко.

ментарна конференція британської імперії. Предметом нарад цеї конференції була справа еміґрації з Анґлії промислових і рільних робітників до анґлійських доміній і кольоній. В конференції брали участь анґлійські робітничі посли Том Джонсон і Том Шов.

Після ґазетних донесень плянується переселення з Анґлії до самої Канади 2 міліонів осіб. Анґлійський і канадійський уряди дуже поважно застановляються над справою цего переселення, яке має за ціль усунути безробіття в Анґлії, запевнити анґлійський характер Канади і створити на північ від Зєдинених Держав Америки анґлійську базу. Рівночасно з цим можна сподіватися, що скорше або пізніше буде значно обмежена або й цілком припинена еміґрація до Канади з інших країв Европи.

АФРИКА.

КОЛЬОНІЗАЦІЙНІ ПЛЯНИ АНҐЛІЇ.

Анґлійський престолонаслідник князь Валії виїхав зі своїм братом на лови до Східньої Африки, які будуть тревати пів року. Ходить тут не так про лови, як про кольонізацію Східньої Африки і створення нової кольонії, куди можна-б висилати з Анґлії надвишку населення і безробітних та мати нове джерело доходів.

Що це не звичайні лови, пізнати найкраще по тім, що до них роблено приготування більше як рік. А британська преса вже від довшого часу розписується про багацтва Східньої Африки, особливо підносить те, що її кава та бавовна не уступають продуктам інших країн. Разом з тим бачимо, як багата кляса і родова шляхта вже тепер закуповлюють великі посілости якраз в тих місцях, де буде перебувати князь Валії.

Всі є того переконання, що лови князя Валії це тільки форма, за якою криється цілком інший зміст. Анґлія прийшла до переконання, що домінії стали вже самостійними і з них не можна надіятися тих користей, що давніше, коли вони були кольоніями.

Оглядаючися за новими кольоніями, Анґлія спинилася на Східній Африці, себто на тих недослідженних і невизисканих досі просторах, що були до війни під німецьким мандатом. По війні ті кольонії відібрано Німеччині й віддано під мандат Анґлії. Німеччина одначе що досі з них не зрезиґнувала і робить старання, щоби їх наново дістати в свої руки.

Полуднева Америка.

НІМЕЦЬКІ КОЛЬОНІЗАЦІЙНІ ПЛЯНИ.

В Берліні завязалася „Німецько-Перувійська Компанія“, котра думає побудувати нову залізницю через північну частину републики Перу, котраб лучила прибережне перувійське місто Тамбо дел Сол з містом Пукальпа положеним над рікою Амазонкою. По обох сторонах залізничої лінії мали би очистити країну і приготовити її під управу ріллі. Туди Німеччина мала би скерувати надвишку своєї місцевої людности. Земля в тій частині Перу і Бразилії має бути урожайна, а клімат пригожий для европейців. Кромі того, та частина країни має мати великі поклади мінеральних багацтв, котрі достарчали би німецькому промислові потрібних сирівців. Ціле це підприємство мають фінансувати нюйорські банкові фірми, а німці мають достарчити будівельного матеріялу і своїх інжинерів.

Еміґрація до Арґентини.

Наслідком поправи відносин в Арґентині, Еміґраційний Уряд видає певну скількість дозволів на еміґраційні пашпорти. Тижневий континґент виносить 705 осіб. Видавання дозволів залежати буде від ситуації на ринку праці в Арґентині.

По близчі інформації просимо звертатися до Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові, вул. Городецька ч. 95.

Еміґраційні етапи.

Кожний еміґрант, що по полагодженні всіх формальностей, звязаних з виїздом, опиняється врешті в потягу, який має його завезти до пристані, мусить бути приготований на кількадневну задержку. Вимагають цього санітарні приписи всіх держав, які мусять вважати на це, аби разом з транспортами еміґрантів, не прибули до них епідемічні недуги. Наслідком цих вимогів еміґранта задержують, піддають основній десинфекції і чистці, полагоджують кінцеві формальности і врешті саджають його на корабель, котрим має їхати на чужину.

Місце, на якому відбувається цей передвиїздовий процедер, називається еміґраційним етапом. Звичайно такі етапи уладжують у пограничних містах, а коли ходить про заморську еміґрацію, то в одній з пристаней, звідкіля відходять транспорти.

У Польщі находяться такі етапи в Ґданську і в місті Вейгерові, яке наші селяне називають Вейгородом. Вейгерово це повітове місто, з 12-ти тисячами мешканців, що лежить в поморському воєвідстві, у віддалі 2-годинної їзди залізницею з Ґданська на захід. Є це старинне місто, заложене ще в XVII. столітті, поморським воєводою Вейгером, звідки й пішла сама назва Вейгерово. Характер міста приморський, чого доказом не тільки архітектурний вигляд, але й зразкова чистість, прекрасні вулиці, виложені камінням, та новочасні уладження. Найблизча місцевість над морем, це пристань Ґдиня — колись мала рибальська оселя, сьогодні з кожним днем зростаюче місто — до якої їзда залізницею треває несповна годину.

Еміґраційний етап у Вейгерові находиться

у незначній віддалі за містом. Є це колишній шпиталь для умово-хорих, який творив сам для себе неначе окреме містечко. Складався він з ряду величавих будівель, в яких містилися павільони для хорих, господарські забудовання, адміністраційні будинки, пекарня, кухні та інше. Все те положене в гарному, просторому саді.

Колись еміґраційний етап находився лише в Ґданську, в забудованнях одержаних Польщею від Ґданська на основі версайського договору. Причини одначе політичної, як і економічної натури, приневолили Еміґраційний Уряд перенести етап на чисто польську теріторію, лишаючи в Ґданську перехідний етап. Найбільше на це надавалася Ґдиня. Але тому, що Ґдиня покищо в стадії будови, вибрано на тимчасовий осідок етапу Вейгерово, а саме забудовання заведення для умово-хорих, яких одну частину призначено і відповідно уладжено на етап, а в другій полишено як і давніше шпиталь.

Коли еміґрант приїзджає з транспортом на залізничий дворець у Вейгерові, зустрічають тут його урядовці еміґраційного етапу. Жінок з дітьми беруть на авта, так само клунки, мущини натомість ідуть пішки. Дорога до етапу треває 10 хвилин ходи.

По приході на етап еміґрантів приміщують в ізольованих павільонах. Окремо замешкують жінки, а окремо мущини. Діти до 14 року життя можуть мешкати разом з мамою.

У часі приміщення в ізольованих павільонах свобода рухів еміґранта дещо звязана. Піддають його тоді основній дисинфекції, а саме: ведуть до купелі, стрижуть, дисинфекують одіж і піддають лікарським оглядинам. Щойно по переведенні цього всего, переводять еміґранта до дальших павільонів, які вже не підлягають ізоляції і де еміґрант живе цілком свобідно.

Кімнати, в яких мешкають еміґранти, це просторі салі, уладжені під оглядом чистоти без закиду. В жіночих кімнатах находяться поодинокі ліжка, в мужеських поверхові. Ліжка всі залізні, на них матраци, подушка та накривало. Вікна в кімнатах великі, так що світла піддостатком. Умивальні находяться або в самій кімнаті, або в окремих переділах на корідорі.

Харчуються еміґранти в окремому павільоні спільно. Їсти дають три рази на день: вранці каву, на обід зупу й мясо, на вечерю теж мясо. Харчі залежать від кляси, якою пасажир їде. Але можна за доплатою діставати кращий харч.

Справді на етапі в Вейгерові еміґрант перебуває лише 5—6 днів, всеж таки управа етапу подбала про це, щоби кожний еміґрант мав повну опіку. Перш за все на етапі мешкає постійно лікар, котрий слідкує за здоровлям еміґрантів. Далі є читальня з часописами, бібліотека, каплиця, кантина й кіно. В кіні відбуваються виклади, в яких обзнайомлюють еміґранта з життям на кораблі, як також дають йому перші вісти про цей край куди він має їхати. Все це ілюструють світляними образами.

Завданням етапу в Вейгерові є:

1) піддати дисенфекції всіх без виїмку еміґрантів, які їдуть на чужину;

2) передати їх зовсім готовими до відбуття далекої дороги.

Крім цього еміґрантів, що їдуть до Канади, оглядає ще канадійський лікар, а канадійський офіцир полагоджує ще справу віз на пашпортах.

Як вже вище сказано, еміґраційний етап у Вейгерові має лише тимчасовий характер. Властивий етап буде находитися в Ґдині, тому що Ґдиня буде колись одинокою і виключною пристанею, звідки відходити будуть всі транспорти еміґрантів з цілої Польщі. Етап в Ґдині щойно в проєкті, але вже сьогодні можна сказати, що буде він кращим приміщенням для еміґрантів, аніж Вейгерово. Перш за все відпаде непотрібна подорож еміґрантів до Вейгерова і назад до Ґдині, що коштує около 10 золотих. Далі етап буде збудований по зразку анальоґічних етапів у західно-европейських краях. Не буде в ньому вже поверхових ліжок, будуть окремі родинні кімнати, крім цього будуть кращі купелі та модерні санітарні уладження. Всего цього не мож було узгляднити в Вейгерові, бо тамошні забудовання були на що інше призначені. Проте Вейгерово сповнило свою ролю по своїм змогам. За час від 1923 р., аж по цей рік обмило воно, причесало й приготовило до далекої дороги 163.138 осіб, з чого 30.000 до Франції, а 133.138 осіб за море. З поміж заморських еміґрантів більшість головно до країв Північної Америки їхали через Ґданськ, частина, до Південної Америки, через пристань в Ґдині.

Подаємо до відома українських еміґрантів, котрі зупиняються у Вейгерові, що в етапній бібліотеці находиться чимало українських книг, які вони можуть в часі побуту на етапі брати до читання. Так само можуть там діставати „Українського Еміґранта“.

Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами поробить теж заходи, щоби на етапі перебував постійно представник нашого товариства, так як вже там мешкає представник польського та жидівського товариства. Завданням його буде опікуватися українськими переселенцями, давати їм поради та вказівки, потрібні на дорогу.

ВСЯЧИНА:

Еміґраційний рух в липні 1928 р.

Загальне число еміґрантів в липні ц. р. обіймало 13.709 осіб, реемігрантів 2.798 осіб. До европейських держав виїхало 6.146 еміґрантів, з того 3.929 до Франції, 1.717 до Німеччини. Реемігpація з Европи виносила 2.144, притім найбільше число реемігрантів, 1.057 осіб, припало на Францію. До заевропейських країв виемігрувало загалом 7.563 осіб. До Зєдинених Держав виїхало 482 еміґрантів, до Канади 5.506, до Арґентини 1.126, Бразилії 288. Вернуло з тих країв 654 реемігрантів.

Траґічна їзда.

Шіснайцять бразилійців хотіли дістатися таним коштом до Зединених Держав і поховалися під покладом тягарового корабля „Стіл Інвестор", що плив з Ріо де Жанейро до Балтимор, Мд. Коли корабель приплив вже до своєї цілі 24 серпня, зачали на кварантанні викурювати його ґазами, аби вбити зародки жовтої лихорадки. Тоді й викрилися дешеві пасажири, але викрилися за пізно. Сім з них вже були загинули від ґазу, три вмирали, а шість були в стані безпритомности. Коли бразилійців повитягано на поклад, показалося, що між ними мусіла відбутися страшна боротьба, поки ґаз переміг їх. Деякі мали поломані руки та ребра, інші мали синяки та рани по тілі, які можна було дістати тільки в бійці.

ХРОНІКА:

З голосів преси. Останнє число „Літературно-Наукового Вістника" містить працю проф. О. Мицюка на тему: **„Винародовлення селянства на еміґрації"**. — Львівська „Хвиля" подала за нашим часописом голос цьогож професора про жидівську кольонізацію на Україні.

Відчит про Перу. Дня 9. жовтня ц. р., відбувся у Варшаві відчит ред. Михайла Панкевича, учасника експедиції до Перу, на тему: „Можливости кольонізації в Перу".

Представник „Рідної Школи" в Америці. Дня 25. серпня ц. р. приїхав до Ню-Йорку представник „Рідної Школи" зі Львова п. Л. Ясінчук. Має він обїхати всі українські громади в Зединених Державах та Канаді для переведення акції підмоги для „Рідної Школи".

Син еміґранта переможцем. В часі Х. Олімпіяди в Амстердамі визначився в плаванні син українського еміґранта з Ню-Йорку, Гриць Коцай. Одержав він крім цього нагороду в часі змагань у Відні, а також в Будапешті. Гриць Коцай має 18 років і є студентом медицини. Родичі його походять зі Слободи Золотої коло Бережан, звідки перед 22 роками виеміґрували до Америки.

Нещасливий випадок українця - винахідника. Д-р С. Сохацький, українець з Галичини, стало замешкалий в Зединених Державах, винайшов новий спосіб малювання поділки на годинниках радокраскою. Одначе цей винахід став причиною його нещастя. В часі праці на фабриці затроївся він радом, так що мусіли його відвезти до лікарні. Затроїлося одночасно багацько робітників. Як доносять американські часописи, життю д-ра Сохацькою не загрожує вже небезпека й він вертає до здоровля.

Українці в Персії. Українських еміґрантів в Персії небагато. Є це здебільша колишні збігці, що працюють по ріжних англійських та французьких підприємствах. Деякі заробляють досить добре, головно залізничники та телеграфісти.

Новий лікар. На едмонтонському університеті покінчив лікарські студії д-р Павло Закус, родом з Доброва, жовківського повіту. До Канади прибув він разом з мамою вдовою ще в 1908 році.

Посмертні вістки. Ще в другій половині липня помер в Дін Ривер, Месс., в Зединених Державах Америки, ґен. вікарій о. Ващишин. Родом він був з Прушнова, сокальського повіту. У Зединених Державах був більше як 20 літ. Покійний брав живу участь в громадянському життю серед українських переселенців і на тому полі положив чимало заслуги.

До Українського Громадянства і Укр. Видавництв.

Десятки тисяч населення кидає рік річно рідну землю, щоби шукати кращої долі за морем. Ідуть вони у невідоме, може на згубу, а може на щастя, всі вони відчувають потребу розради, опіки і піддержки. Такою розрадою і піддержкою являється книжка.

Ріжні народи розуміють це і тому скрізь, чи то на збірних пунктах, на етапах, на кораблях уладжують для еміґрантів бібліотеки, з яких ці еміґранти користають в часі мандрівки на чужину.

Український еміґрант не має ніде своєї книжки, а чужої не читає бо не вміє. Марнує тому часами цілі тижні і не користає зовсім в часі дороги.

Щоби цьому зарадити, щоби дати моральну піддержку, українському еміґрантові, рішило Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами скомплєтувати декілька бібліотек, які можна буде примістити на еміґраційних етапах, на яких задержуються наші еміґранти і на кораблях, які наших еміґрантів перевозять. Звертається тому наше товариство до українського Громадянства, як і всіх українських видавництв з проханням **надсилати йому книжки,** головно белетристичного характеру, котрі будуть ужиті для бібліотек українського еміґранта.

Львів, дня 1. жовтня 1928.

За товариство Опіки над Українськими Еміґрантами

М. Заячківський, голова. **Д-р В. Константинович,** секретар.

Видає Т-во Опіки над Українськими Еміґрантами. — За редакцію відповідає Генрик Рогожинський.
З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.